

Strategija programa DORA 2021-2025

Pripravili: sodelavci programa DORA
Obravnava na Strokovnem svetu programu DORA: 22.3.2021
Obravnava na Usmerjevalnem odboru: 23.3.2022
e-ISSN: 2670-5222

Povzetek

Program DORA je organiziran presejalni program za zgodnje odkrivanje raka dojke, ki je namenjen zgodnjemu odkrivanju te bolezni v ciljni populaciji žensk med 50 in 69. letom starosti.

Strateški cilj programa DORA je zmanjševanje umrljivosti med ciljno populacijo žensk med 50.-69. letom starosti za 25 do 30 % ob pogoju, da je udeležba žensk v presejanju vsaj 70 %.

Ta strateški načrt na osnovi opravljene analize stanja o programu DORA med leti 2015 in 2020 opredeljuje specifične cilje presejalnega programa za obdobje med 2021-2025. Specifični cilji so namenjeni zagotavljanju trdne mreže izvajalcev in virov presejalnega programa ob udeležbi žensk nad 75 % (*cilj 1*), pripravi načrta za spremembo presejalne politike v programu DORA v primeru spremembe mednarodnih priporočil (*cilj 2*), sistemski ureditvi raziskovanja na področju presejanja raka dojke (*cilj 3*) ter sodelovanju s strokovnimi pobudami na področju presejanja, diagnostike in zdravljenja ter spremljanja žensk z rakom dojke (*cilj 4*).

Sestavni del tega strateškega načrta je tudi koncept programa z navedbo akterjev in odgovornosti ter evidenca prioritet pri njegovem izvajanju ter časovni razrez aktivnosti.

Kazalo

1. Namen dokumenta	4
2. Formalna navodila	4
3. Povzetek razvoja programa (2015-2020)	5
4. Smisli	6
5. Strateški cilj	7
6. Specifični cilji 2021-2025	7
7. Koncept programa: akterji in odgovornosti	8
8. Evidenca prioritet	9
9. Časovni okvir	9
10. Slovar uporabljenih terminov	10

1. Namen dokumenta

Namen:

Strategija programa DORA 2021-2025 opredeljuje vizijo, poslanstvo, strateški cilj in štiri specifične cilje Državnega presejalnega programa za raka dojke DORA za prihodnje 5-letno obdobje z namenom usmerjenega in usklajenega razvoja organiziranega presejanja za raka dojke v Sloveniji.

O programu DORA:

Program DORA je organiziran Državni presejalni program za raka dojke, kjer so na mamografijo vsaki dve leti vabljeni ženske med 50. in 69. letom starosti. Pregled z mamografijo, ki ga ženske brez napotnice in doplačil opravijo v programu DORA, omogoča odkrivanje rakavih sprememb v dojkah, tudi ko le-te še niso tipne.

Nosilec organiziranega presejanja za raka dojke v Sloveniji je Onkološki inštitut Ljubljana (v nadaljevanju: OI Ljubljana).

Slikanje žensk z mamografijo opravljajo po Programskih smernicah programa DORA¹ izvajalci zdravstvenih storitev - stacionarni presejalni centri na 22 mamografih po Sloveniji. Skupaj program DORA vabi na mamografijo 280.000 ustreznih žensk v starosti od 50. do 69. leta iz vseh območnih enot ZZZS, letno program vabi 140.000 žensk.

Proces priprave te strategije:

Ta strategija je nastala na osnovi izhodišč, ki jih je potrdil Strokovni svet programa DORA leta 2019. V letu 2020 so sodelavci programa DORA na OI Ljubljana pripravili *Analiza stanja programa DORA 2015-2020* (priloga 2) in osnutek strategije, ki so ju v letu 2021 dopolnili z vodstvom OI Ljubljana in člani Strokovnega sveta programa DORA. Marca 2022 se je s strategijo seznanil Usmerjevalni odbor presejalnih programov.

2. Formalna navodila

Junija 2003 je Evropski parlament² priporočil državam članicam, da do leta 2008 vzpostavijo program, ki bo za 25 % zmanjšal umrljivost za rakom dojke v ciljni populaciji. Program DORA pri izvajanju presejalnega programa upošteva *Evropske smernice za zagotavljanje kakovosti presejanja in diagnostike raka dojke*³.

Namen, organizacijo in delovanje programa DORA določa *Pravilnik o izvajanju državnih presejalnih programov za zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb in raka* (Uradni list RS št. 57/2018)⁴.

¹ Vir: Programske smernice programa DORA, Onkološki inštitut Ljubljana, 2020. https://dora.onko-i.si/fileadmin/user_upload/Dokumenti/Programske_smernice_programa_DORA_1_2020_splet.pdf (Dostop 10.11.2020)

² Vir: Council recommendation of 2 December 2003 on cancer screening (2003/878/EC). OJ L 327/34-38.

³ Vir: Perry N, Broeders M, de Wolf C, Törnberg S, Holland R, von Karsa L, Puthaar E (eds). *European Guidelines for Quality Assurance in Breast Cancer Screening and Diagnosis*. Fourth Edition. European Commission. Luxembourg 2006.

⁴ Vir: <https://www.uradni-list.si/pdf/2018/Uru/2018057.pdf> (Dostop 24.9.2020)

Zbiranje in obdelava osebnih podatkov v programu DORA se izvaja na podlagi *Zakona o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva* (Uradni list RS št. 65/2000, s spremembami). Upravljevec zbirke osebnih podatkov - Registra organiziranega zgodnjega odkrivanja in obravnave raka dojk (v nadaljevanju: Register DORA) je OI Ljubljana.

ZZZS letno z umestitvijo sredstev za upravljanje in za izvajanje zdravstvenih storitev v Splošni dogovor financira programa DORA.

3. Povzetek razvoja programa (2015-2020)

DEJAVNOST PROGRAMA DORA

Dejavnosti programa DORA sta v skladu z veljavnimi Programskimi smernicami programa DORA deljeni na:

- **Upravljanje presejalnega programa na državni ravni**, ki ga izvaja OI Ljubljana in obsega upravljanje, vodenje in načrtovanje programa DORA, koordiniranje in strokovni nadzor presejalnih centrov in presejalno-diagnostičnih centrov, logistiko programa, organiziranje in izvajanje izobraževanje, informacijsko upravljanje programa, usmerjanje, vodenje in/ali sodelovanje v strokovnih in drugih raziskavah o programu DORA doma in v tujini, enotno in celovito komuniciranje o programu vključno z aktivnim vabljenjem ciljne populacije;
- **Zdravstvene dejavnosti programa DORA**, ki vključujejo dejavnosti presejalnih in presejalno-diagnostičnih centrov (mamografsko slikanje obeh dojk na digitalnem mamografu, dvojno odčitavanje mamografskih slik, konsenz konference, izvedbo dodatne diagnostike, dvojni histopatološki pregled tkiva, predoperativna konferenca, dvojni histopatološki pregled tkiva, pooperativna konferenca, sodelovanje z dodatno izobraženimi kirurgi za zdravljenje raka dojk).

V programu DORA delujejo tri organizacijske oblike **presejalnih centrov** (PC), kjer poteka slikanje žensk z mamografijo:

- stacionarni presejalni centri (skupaj 13 javnih zdravstvenih zavodov)
- dislocirani presejalni centri (skupaj 3 enote, mamografijo izvajajo radiološki inženirji OI Ljubljana na opremi drugih zavodov)
- mobilne enote OIL (skupaj 3 mobilne enote krožijo po različnih lokacijah na vsaki 2 leti).

Presejalno diagnostična centra (PDC) na OI Ljubljana in v UKC Maribor izvajata dodatne obravnave in zdravljenje raka dojk.

POSTOPNA ŠIRITEV PROGRAMA

Od leta 2015 se je program DORA širil na področje celotne Slovenije v skladu s Strateški načrtom programa DORA 2015–2020, ki je definiral posodobljeno organizacijo programa. Po novem načrtu se mamografije izvajajo v stacionarnih presejalnih centrih v javnih zdravstvenih zavodih, ki so nadomestili večino prej načrtovanih mobilnih enot. Širitev programa DORA po novem načrtu je potekala postopoma od decembra 2015 dalje, pri čemer so bile decembra 2017

vključene vse območne enote ZZZS in tako so vse ustrezne ženske v Sloveniji dobile pravico za sodelovanje v programu. **Širitev programa DORA na področje celotne države je bila zaključena aprila 2018**, ko so začeli v program aktivno vabiti ženske iz vseh območnih enot ZZZS na območju Slovenije. Vse ustrezne ženske iz določene OE ZZZS so povabljene v program v dveh letih od začetka delovanja presejalnega centra na njihovem območju.

V programu DORA je bilo od začetka opravljanja presejalnih mamografij leta 2008 do konca leta 2020 skupaj opravljenih **582.037 mamografij**. Število slikanih žensk po letih je vsako leto postopno naraščalo, ko se je program postopoma širil na področje celotne Slovenije. Od leta 2015 do leta 2020 je bilo skupno opravljenih **464.020 mamografij**, v tem obdobju je bilo v programu odkritih 2.826 primerov raka dojk.

V obdobju 2015-2020 je bil izračun načrtovanih mamografij za vsak presejalni center v programu DORA pripravljen ob 70 % udeležbi žensk. Podatki kažejo, da se **udeležba z leti povečuje**: leta 2019 je bila skupna udeležba 76,8 %, leta 2020 je bila kljub zaostrenim epidemiološkim razmeram udeležba 74,3 %. Trendi nakazujejo, da bo udeležba v obdobju 2021-2025 naraščala.

Program DORA se je med leti 2015 in 2020 razvijal tudi na področju upravljanja, izobraževanja, komuniciranja, izvajanja strokovnega nadzora, koordiniranja slikanja, vabljanja žensk, raziskovanja in na drugih področjih.

4. Smisli

POSLANSTVO

Program DORA zagotavlja nacionalno infrastrukturo v Sloveniji, ki vsaki ženski v ciljni populaciji omogoča samodejen in enakopraven dostop do pravočasnega in visoko kakovostnega odkrivanja raka dojk, ki omogoča tudi visoko raven zdravljenja.

VIZIJA

Zmanjšati umrljivosti zaradi raka dojk v ciljni populaciji.

Program DORA je prepoznan kot dobra praksa organizacije in izvedbe presejalnega programa na državni in mednarodni ravni.

VREDNOTE

- Ženskam prijazen program
- Dostopnost
- Kakovost upravljanja in izvajanja
- Transparentnost delovanja

- Vključenost v javni zdravstveni sistem
- Strokovna odličnost
- Finančna urejenost
- Merljivost učinkov
- Uravnoveženost komuniciranja

KLJUČNI DEJAVNIKI ZA USPEH

- Udeležba ciljne populacije
- Zagotovljeno stabilno financiranje
- Uspešnost odkrivanja raka dojk
- Tehnična in informacijska infrastruktura programa
- Zadovoljstvo ciljne populacije
- Podpora družbe

5. Strateški cilj

Državni program za raka dojk DORA zasleduje naslednji strateški cilj: *»Dolgoročno zmanjševanje umrljivosti zaradi raka dojk v presejani populaciji od 25 do 30 %«.*

Ta cilj je lahko dosežen ob pogoju, da je v programu DORA udeležba žensk med 50.-69. letom starosti nad 70 % in da se organizirano presejanje na ravni celotne populacije v državi izvaja vsaj 10 let.

6. Specifični cilji 2021-2025

Cilj 1: Do konca leta 2025 program DORA doseže standard, da se zdravstvena storitev presejanja ustreznih žensk z mamografijo izvaja v trdni mreži izvajalcev z zagotovljenimi viri (finance, osebe, strojna in programska oprema, prostori) in poteka tekoče ob udeležbi žensk nad 75 %.

Cilj 2: Upravljelec program DORA v primeru objave novih mednarodnih dognanj na osnovi raziskav in priporočil, vključno z European Beating Cancer Plan, pripravi načrt za spremembo presejalne politike programa DORA najkasneje do konca leta 2025.

Cilj 3: Upravljalca programa DORA sistemsko uredi raziskovanje na področju presejanja raka dojke do konca leta 2025 z namenom izboljšanja kakovosti presejalnega programa DORA.

Cilj 4: Program DORA načrtuje uporabo in posodabljanje infrastrukture za izvajanje organiziranega presejanja za raka dojke za optimizacijo resursov (oprema, prostori) v sodelovanju s strokovnimi pobudami zdravstvenih storitev izven programa DORA, ki potekajo na področju presejanja, diagnostike, zdravljenja in spremljanja žensk z rakom dojke, do konca leta 2025.

7. Koncept programa: akterji in odgovornosti

Koncept programa DORA, skupaj z odgovornostmi za posamezno področje njegovega delovanja, določa *Pravilnik o izvajanju državnih presejalnih programov za zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb in raka*.

Slika 1: Organizacijska shema programa DORA

Usmerjevalni odbor

predstavniki Ministrstva za zdravje, ZZSZ, Zdrženja zdravstvenih zavodov Slovenije, predstavnik nevladnih organizacij

nadzorni organ

Strokovni svet

zdravnik specialist radiologije, radiološki inženir, zdravnik specialist javnega zdravja / epidemiolog, zdravnik specialist kirurg, zdravnik specialist patolog, medicinski fizik, predstavnik Uprave za varstvo pred sevanji, predstavnik Službe za informatiko OI Ljubljana

strokovni organ

Vodja presejalnega programa

vodi in upravlja program

Nosilec

Onkološki inštitut Ljubljana

vodi in upravlja program

Izvajalci

Javni zdravstveni zavodi v Sloveniji – 2 Presejalno-diagnostična centra in 16 Presejalnih centrov

izvajalci mamografij in dodatne diagnostike

280.000 žensk v starosti od 50-69 let v 10 območnih enotah ZZSZ

ciljna javnost

8. Evidenca prioritet

Upravljanje programa:

- Sodoben informacijski sistem programa DORA
- Zagotovitev kakovostnih in redno delujočih digitalnih mamografov v vseh presejalnih centrih
- Priprava Standardnih operativnih postopkov za področje raziskav
- Priprava načrta spremembe presejalne politike v primeru novih mednarodnih priporočil.

9. Časovni okvir

Cilji	Ukrepi	2021	2022	2023	2024	2025
Specifični cilj 1	Ukrep 1: Upravljanje programa DORA v eni organizacijski enoti z enim vodjem	■	■	■		
	Ukrep 2: Vabljenje žensk s prilagojenim načrtom			→	→	→
	Ukrep 3: Sodoben informacijski sistem programa DORA in PACS	■	■	■	■	■
	Ukrep 4: Zagotovitev minimalnih odpovedi slikanja zaradi okvar mamografov	■	■	■	■	■
	Ukrep 5: Sistemsko izobraževanje strokovne javnosti			→	→	→
Specifični cilj 2	Ukrep 1: Priprava načrta spremembe presejalne politike v primeru objave novih mednarodnih priporočil		■	■	■	■
Specifični cilj 3	Ukrep 1: Priprava Standardnih operativnih postopkov za področje raziskav	■	■	■		
	Ukrep 2: Zagotavljanje podpornega okolja raziskav na področju presejanja raka dojk		■	■	■	■
Specifični cilj 4	Ukrep 1: Program DORA se informacijsko poveže z ostalimi zdravstvenimi storitvami na področju raka dojk			→	→	→

10. Slovar uporabljenih terminov

DORA – Državni presejalni program za raka dojk

USTREZNA ŽENSKA – ženska, ki ima pogoje za vključitev v program DORA: starost 50-69 let (upošteva se samo letnica rojstva), stalno ali začasno prebivališče v Sloveniji, brez predhodne diagnoze raka dojk, ob slikanju mora imeti urejeno osnovno zdravstveno zavarovanje v Republiki Sloveniji

ODGOVORNI RADIOLOG – radiolog z dolgoletnimi izkušnjami na področju diagnostike bolezni dojk, ki vodi konsenz, predoperativne in pooperativne konference in izvaja vso nadaljnjo obravnavo.

RADIOLOG ODČITOVALEC – radiolog, ki odčituje presejalne mamograme. Vsak mamogram odčitata neodvisno dva radiologa odčitovalca.

DRI – diplomirani radiološki inženir/ka, ki izvaja presejalno mamografsko slikanje dojk in dodatne rentgenske projekcije v postopku nadaljnje obravnave.

STACIONARNI CENTER – presejalni center programa DORA v zdravstvenem zavodu z digitalnim mamografom (izvajalec programa).

MOBILNA ENOTA - presejalni center programa DORA v premičnem kontejnerju z digitalnim mamografom.

MAMOGRAFIJA – slikanje dojk z rentgenskimi žarki.

MAMOGRAF – aparat za slikanje dojk z rentgenskimi žarki.

MAMOGRAM – rentgenska slika dojke.

PRESEJALNA MAMOGRAFIJA – rentgensko slikanje dojk pri ženskah, ki nimajo nikakršnih opaznih znakov raka dojk, so pa v življenjskem obdobju, ko mnoge zbolijo za tem rakom. S presejalno mamografijo je mogoče odkriti bolezenske spremembe, ki še niso tako velike, da bi jih lahko zatipali.

NADALJNJA OBRAVNAVA – dodatna diagnostika sprememb na dojki, odkritih s presejalno mamografijo. Vključuje neinvazivno (povečavo s kompresijo, dodatne projekcije, tomosintezo dojke ali ultrazvočni pregled, magnetnoresonančno slikanje) in invazivno diagnostiko (debeloigelna biopsija).

KONSENZ KONFERENCA – tedenski sestanek radiologov odčitovalcev z odgovornim radiologom v primeru neujemanja odčitka mamograma dveh radiologov odčitovalcev ali kadar oba označita pozitiven izvid. Skupaj se odločijo o nadaljnji obravnavi posamezne ženske, če je potrebna.

PREDOPERATIVNA KONFERENCA – multidisciplinarni sestanek (odgovorni radiolog, DRI, patolog, kirurg, medicinska sestra, administratorica) pred operacijo raka dojke za žensko, pri kateri je bila opravljena debeloigelna biopsija dojke. Na konferenci se pregleda vse izvide nadaljnje obravnave in določi način zdravljenja ter datum pregleda pri kirurgu.

POOPERATIVNA KONFERENCA - multidisciplinarni sestanek (odgovorni radiolog, DRI, patolog, kirurg, medicinska sestra, administratorica) po operaciji raka dojke.

REGISTER DORA – podatkovna zbirka nosilca programa DORA, ki pokriva nezdravstvene in informacijske procese programa.